

Nekdanji sošolci in sošolke so bili veseli, da se znova vidijo, in celo med fotografiranjem so morali malo poklepetati. / foto: Franci Kek

SPET SO SE ZBRALI NEKDANJI DIJAKI KLASIČNE GIMNAZIJE V LJUBLJANI

Profesorica predavala na arašidih

60 LET
MATURE

Bili so zadnja generacija osemrazredne gimnazije –
Danes je vse preveč piflanja – O pomenu učenja latinskega jezika

Franci Kek

Če se prve obletnice mature začnajo proti večeru, se tiste, na katerih omizje pregleduje le črno-bele fotografije, gotovo prično sredi dneva. Hrano naročajo različno, saj človek sčasoma ugotovi, kaj mu ustreza, predvsem pa, kaj mu škodi ali pa mu je zdravnik prepovedal. Če so nekoč fantje še imeli slab občutek, ko je šel račun na enake dele, sanji pa so spili kakšen liter več od deklet, tega na šestdeseti obletnici mature ni več. Dva litra rdečega sta dovolj za vseh trinajst udeležencev. Nekdanji dijaki Klasične gimnazije v Ljubljani povedo, da tudi prej niso bili resni oziroma hitri pivci, a nekaj več so ga vseeno spili kot na tokratni šestdeseti obletnici mature, ko so se ob 13. uri zbrali v gostilni Šestica. Pol stoletja je že, odkar so se pogovarjali o novorojencih, kreditih za hišo ali novi službi. Tokrat je beseda tekla predvsem o potrebnih spremembah na področju državne ureditve, ohranitvi latinščine, literarnih delih prisotnih in seveda tudi kaj o času, ki ga ni več. Od tedanjih profesorjev jih je kot zadnja avgusta letos zapustila profesorica zgodovine in umetnostne zgodovine **Vida Wedam** v 98. letu starosti.

Štirje doktorji znanosti

Z osnovnimi podatki nam postrežeta **Meta Mencej** in **Bogdanka Pirc Marjanovič**: »Bili smo zadnja generacija osemrazredne gimnazije. Obiskovali smo jo v stavbi, zgrajeni leta 1899, kjer danes deluje Osnovna šola Prežihovega Voranca. Prva predhodnica Klasične gimnazije je bila leta 1563 ustanovljena Protestantska stanovska latinska šola, med letoma 1597 in 1773 ji je sledila Jezuitska cerkvena

gimnazija, na katero so prihajali rektorji in učitelji iz vse Evrope. Zatem je Marija Terezija ustanovila Cesarsko gimnazijo, ki se je leta 1849 iz šestrazredne preoblikovala v osemrazredno Državno klasično gimnazijo. Ta je bila ukinjena leta 1958 in spremenjena v štiriletno gimnazijo. V našem razredu je bilo 40 učencev, danes nas je živih 28. Po maturi le ena izmed nas ni nadaljevala študija. Diplomiralo nas je 37, med nami je deset zdravnikov in stomatologov, osem pravnikov, štirje arhitekti, trije ekonomisti, pet je diplomantov tehničnih strok, dva sta končala študij kemije in eden fizike, dva študij jezikov, eden psihologijo, eden likovno ter eden glasbeno akademijo in medicino. Štirje so postali doktorji znanosti, trije univerzitetni profesorji. Med nami pa je bil tudi kasnejši predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Jože Trontelj.«

Preveč je piflanja

Dr. **Barica Marentič Požarnik** primerja nekdanje šolanje z današnjim: »Danes je vse preveč piflanja. Mi smo imeli široko zastavljene, popolnoma proste teme, pri čemer si sam oblikoval misli in izbiral dela, ki so ti bila blizu. Profesor za slovenščino, pisatelj Anton Ingolič, nam je pri pisanju spisov dajal naslove, ki so nas vodili k oblikovanju lastnih pogledov: O, da mi je priti do svoje podobe, Kaj vem o svojem rodu, Podoba moje matere, Lastovka pripoveduje ... V pisanje smo vnašali veliko fantazije in čustev.« O izjemni širini izobrazbe, ki so jo pridobili na klasični gimnaziji, pripoveduje Bogdanka Pirc Marjanovič. Pri tem izpostavlja latinščino kot pomembno podlago tudi za druge evropske jezike, ne le romanske. Poleg tega ta »mrtvi je-

zik« učencu s svojo zahtevno slovnico že zgodaj, najbolje od enajstega leta dalje, v skladu z naravnim razvojem njegovih možganskih funkcij pomaga razvijati analitično in logično razmišljanje, povezovanje in razumevanje na več ravneh ter mu uri spomin. Sam pouk latinščine mu priuči delovne navade, natančnost, kritičnost pa tudi veselje do raziskovanja in učenja – lastnosti, ki ga nato spremljajo tudi v njegovem poklicu. Poznavanje rimsko-grške zgodovine, filozofije, umetnosti in kulture učencu že zgodaj odpira pogled – na razvoj Evrope, na spoznavanje njene zgodovine, njenih stvari-

tev in etičnih vrednot – ter ga razvije v izobraženca.

Na OŠ Prežihovega Voranca še danes ohranjajo tradicijo pouka latinščine. Pred uvedbo devetletke se je po Sloveniji učilo okoli 700 učencev. Sledil je velik padec njihovega števila, saj je latinščina v javnem šolstvu izgubila svoje mesto kot obvezni izbirni predmet. Tako se je danes v javnih šolah učil le še okoli 70 učencev, pretežno na OŠ Prežihovega Voranca. Za ohranitev učenja tega jezika si zelo prizadevajo v leta 2000 ustanovljenem Društvu klasikov, ki združuje nekdanje učence latinščine in pridružene člane, ki se zanimajo za klasično humanistično izobrazbo. Izredno dejavni so na svoji spletni strani društvo.klasikov.com.

Nikoli objavljena pesem

Nikoli objavljena pesem Milice Sturm, ki jo je napisala pri šestnajstih in jo iz vstalega davnega spomina po 62 letih na pamet zrecitala:

Kaj Petrarkov, kaj nam takih, treba fantov je prijetnih, mislim v dneh si teh poletnih. Fantov, ki so take baže, da se čas nam krajši kaže.

Naj gre klub njegov na tekme, le poraz se tam jim kaže. Lepši igra se obeta, ak igrala bi teleta.

A igrati on ne jenja, v visoke pride še vrhove, Res zaman se ne napenja, dobil bo superge nove.

»Ne me šlatat!«

Milica Sturm, avtorica štirih romanov za odrasle, desetih povesti za otroke in dvanajstih zbirk poezij, pohvali učitelje s takratne gimnazije: »Predstavljali so nam vir znanja in avtoriteto, bili so tudi naši vzgojitelji. Poseganje staršev v njihovo strokovno delo je bilo nepredstavljivo. Nikoli niso tarnali, jutraj so pred poukom prihajali v šolo in nas učili jezike. Redko se je zgodilo, da smo jim ušpičili kakšno vragolijo. Spomnim se, kako smo vse mize potisnili do table, da profesor ni mogel v razred, ali pa, ko so enkrat fantje po razredu natresli lupine arašidov. Profesorica filozofije je vso šolsko uro hodila po njih, pod nogami je hrustalo, ona pa je vse skupaj ignorirala, kot da se ni nič zgodilo. Ena lepših stvari so bile plesne vaje v Plesni šoli Jenko ob Zmajskem mostu. Žal so nam jih za nekaj mesecev ukinili, ko se je eden izmed fantov med plesom z ženskim glasom pošalil: 'Pusti me, ne me šlatat.'«

Na obletnico mature je z Dunaja prišel pesnik, pisatelj in prevajalec **Lev Detela**. Večine sošolcev ni videl 60 let. Po letu 1960, ko je iz osebnih in političnih razlogov zapustil domovino, se je prvič upal vrniti šele leta 1990. Takrat mu je umrla mama in njegova pokojna žena je na jugoslovanski ambasadi pridobila pojasnilo, da so jim iz Beograda zagotovili, da se Lev lahko vrne v domovino in gre na mamin pogreb. Na vprašanje, zakaj je odšel iz Slovenije, razloži svojo zgodbo: »Po maturi sem se vpisal na slavistiko na filozofski fakulteti. Predstojnik katedre profesor Slodnjak je zaradi upiranja šolski reformi prišel v spor s tedanjo politično garnituro. Izbrali so tudi njegovo knjigo Zgodovina slovenskega slovstva iz leta 1958, ki je izšla v Berlinu, češ da nepravilno prikazuje slovensko literarno zgodovino. Domobrankska pesnika Balantiča je vzporejal s partizanskim Kajuhom, kar je bilo za tiste čase nepredstavljivo. Obenem je Mencingerjev roman Abaddon s konca 19. stoletja interpretiral kot kritiko novodobnih napak. Nastale so polemike in oblikovala so se kritična stališča raznih organizacij glede Slodnjaka. Bil sem tudi pod vtisom Kocbekove knjige Strah in pogum. To je v meni kot idealističnem mladeniču vzbudilo odpor in avgusta 1960 sem sedel na vlak ter se odpeljal v Avstrijo. Še dodaten razlog za moj odhod je bil osebne narave. Kot vojaški obveznik, a velik antimilitarist, sem se hotel izogniti vojaščini. Kmalu so k staršem in prijateljem v domovini začeli prihajati organi uprave državne varnosti in spraševati o meni in mojih pogledih. Jaz pa sem se le hotel odpreti v svet, živeti svobodno. V domovino nisem želel, niti si nisem upal, saj nisem vedel, kaj bi se lahko zgodilo. Nadaljeval sem delo v Avstriji in v mednarodnem tisku je izšlo nekaj mojih kritičnih zapisov o Jugoslaviji, tabujih, prestrogi cenzuri, vendar to ni bilo nič takega, kar bi se lahko imenovalo prevrat. Pisal sem tudi o tem, kako so ukinjali revijo Perspektive, okoli katere se je zbrala nova generacija literatov, Dane Zajc, Gregor Strniša, Dominik Smole, Tomaž Šalamun ... Po letu 1990 so pisateljsko društvo in znanstveni krogi v Sloveniji upoštevali moja dela. Doslej je v slovenščini in nemščini izšlo 55 mojih knjig, s prav posebnim zadovoljstvom pa se spominjam prve javne objave, ki je bila prav pri vas, v Dnevniku, leta 1952. To je bila črtica Peljal sem se k materi.« Pozno popoldne so se nekdanje sošolke in sošolci začeli poslavljati: »Javi se kaj, se slišiva, naredimo še kaj glede latinščine ...« Vino v dveh naročenih steklenicah ni bilo do konca izpito in ostalo je še kar nekaj zamisli, ki jih morajo uresničiti do naslednje obletnice mature čez pet let. Lev Detela je med pospravljanjem knjig kramljal o času, ko je še poznal vse iz njihovega 8. a: »Na šoli pravzaprav ni bilo čutiti neke komunistične vzgoje. Ne morem reči, da je bil kateri od učiteljev radikalen ideolog. Nekaj takega je bilo le pri predvojaški vzgoji, ki pa je bila bolj kot ne zabušavanje. Profesorji so nas držali na distanci, le pisatelj Ingolič nas je spustil blizu. Bil je komunist, vendar ni iskal razrednega sovražnika. Z njim se je dalo pogovarjati. Zlasti dekleta so imela to možnost. Rosna dekleta, danes kultivirane dame.«